

Fonaments d'Ordenació del Territori

Codi: 104234
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2503710 Geografia, Medi Ambient i Planificació Territorial	FB	1	1

Professor/a de contacte

Nom: Oriol Nel-lo Colom

Correu electrònic: Oriol.Nello@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Antonio López Gay

Prerequisits

No hi ha requisits especials per a cursar l'assignatura.

Objectius

L'ordenació del territori pot ser definida com aquell conjunt d'actuacions i normes de les que la societat es dota per tal d'endreçar i projectar els usos del sòl, així com per regular la utilització dels recursos. Es tracta d'una pràctica que pot desenvolupar-se a diverses escales: de la estrictament urbanística, sobre àmbits reduïts, fins a territoris més amplis. Així mateix, pot ser desenvolupada directament a través dels poders públics o d'altres instàncies, com empreses públiques i privades o entitats ciutadanes.

L'ordenació del territori té una component eminentment tècnica però, en prendre decisions que afecten els interessos dels diversos grups socials i les relacions de poder entre ells, planteja, de manera inevitable, qüestions de caràcter ètic i implicacions polítiques. Per això s'ha afirmat que es tracta "d'una pràctica política tècnicament assistida" (F. Indovina).

L'assignatura té per objectiu introduir l'alumne en la definició, la temàtica i la història de l'ordenació del territori, tot familiaritzant-lo amb els principals autors i els temes que s'hi relacionen.

Competències

- Analitzar amb esperit crític la relació de la societat amb el territori aplicant el marc conceptual i teòric de la geografia.
- Elaborar propostes d'acció i intervenció en el territori que abordin problemes sociodemogràfics i ambientals.
- Introduir els aspectes teòrics i aplicats de les principals polítiques territorials, ambientals i urbanes en la pràctica professional.

- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Treballar de manera cooperativa en equips multidisciplinaris.
- Utilitzar el llenguatge científic i professional propi de les ciències socials.

Resultats d'aprenentatge

1. Assenyalar els principals conceptes teòrics de l'ordenació del territori.
2. Conèixer els principals instruments i figures vigents d'ordenació del territori, preferentment de Catalunya.
3. Conèixer els principals instruments vigents de planejament urbanístic, preferentment de Catalunya.
4. Distingir els instruments d'ordenació i planejament adequats per a cada problemàtica territorial.
5. Identificar els principals conceptes teòrics del planejament urbanístic.
6. Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
7. Treballar de manera cooperativa en equips multidisciplinaris.
8. Utilitzar el llenguatge científic i professional propi de les ciències socials.

Continguts

L'assignatura es desenvoluparà d'acord amb el següent temari.

Presentació del curs

PART 1

EL NAIXEMENT DE L'URBANISME CONTEMPORANI: REFORMES I EIXAMPLES URBANS

Els orígens del procés d'urbanització contemporània. Revolució liberal, revolució burgesa i transformació urbana

"The city of the dreadful night" i els orígens de la disciplina urbanística: urbanisme utòpic, crítica revolucionària i urbanisme burgès. El París del Baró G. E. Haussmann

Els inicis de l'expansió de la ciutat sobre el territori a Catalunya. La Barcelona d'Ildefons Cerdà

Pràctica 1. Trames urbanes. De la ciutat de l'antic règim a l'eixample del segle XIX

Sessió de debat 1. Canviar la societat vs. Canviar la ciutat. F. Engels i I. Cerdà.

PART 2

L'EXPANSIÓ DE LES XARXES URBANES I LA CIUTAT-JARDÍ

L'expansió de les xarxes urbanes i la formació de les primeres metròpolis: ferrocarril, tramvia, metro i enllumenat públic

La ciutat-jardí com a resposta a la ciutat industrial i els seus problemes. Ebenezer Howard.

La ciutat-jardí a Catalunya. Cebrià de Montoliu i Nicolau M. Rubió i Tudurí

Pràctica 2. Ferrocarril i ciutat. Els Ferrocarrils Catalans i les "ciutats jardí": la Floresta, Valldoreix, Mirasol i Bellaterra

Sessió de debat 2. Camp vs. Ciutat. G. Alomar i Gaziel

PART 3

EL FUNCIONALISME I EL MOVIMENT MODERN

La ciutat fordista. Indústria, funcionalitat i conflicte social.

El moviment modern i el funcionalisme. Le Corbusier

El GATCPAC i el moviment modern a Catalunya. Josep Lluís Sert.

Pràctica 3. Habitatge i ciutat. La "casa bloc"

Sessió de debat 3. Propietaris vs. Llogaters. A. Marshall i H. George

PART 4

LA CIUTAT DE L'AUTOMÒBIL I LA DISPERSIÓ DE LA URBANITZACIÓ

La irrupció de l'automòbil i la dispersió urbanística

L'adaptació de la ciutat a l'automòbil. Robert Moses.

Els plans d'infraestructures a Catalunya. El Pla d'Obres Públiques de Catalunya i Victoriano Muñoz Oms

Pràctica 4. Els orígens de la dispersió urbana. Les urbanitzacions dels anys seixanta i setanta

Sessió de debat 4. Cotxes vs. Vianants. Robert Moses i Jane Jacobs

PART 5

L'"EXPLOSIÓ DE LA CIUTAT", POLÍTIQUES NEOLIBERALS I URBANISME REFORMISTA

L'"explosió de la ciutat", urbanització extensiva i urbanització planetària

Les polítiques urbanes a la ciutat contemporània: entre la ciutat neoliberal i l'urbanisme reformista

La ciutat com a instrument de redistribució social. Pasqual Maragall i Oriol Bohigas

Pràctica 5. La rehabilitació urbana i el problema de la gentrificació. Els barris del Raval i Sant Antoni

Sessió de debat 5. Ciutat mercaderia vs. Ciutat redistributiva. Richard Florida i Bernardo Secchi.

El temari previst pot conèixer modificacions per raó d'incidències del curs o d'altres circumstàncies

Metodologia

L'assignatura constarà de cinc parts cada una de les quals estarà dedicada a un dels grans períodes de la urbanística i l'ordenació del territori contemporanis. Al seu torn, aquestes parts estaran integrades de lliçons teòriques, una pràctica i una sessió de debat sobre les lectures que oportunament es proposaran.

Així, cada part constarà en primer lloc de tres sessions teòriques, en les que s'abordarà successivament: la història del procés d'urbanització durant el període estudiat, el reflex que aquest desenvolupament va tenir en els principals corrents de l'urbanisme i l'expressió que aquestes prengueren a Catalunya.

Al seu torn, la pràctica de cada tema consistirà en una exercici -cartogràfic, estadístic, fotogràfic, exploració-d'una de les concrecions dels episodis d'història urbana i d'urbanisme estudiats a l'àmbit metropolità de Barcelona.

Finalment, cada tema serà tancat per un debat en el que es debatran dos conceptes clau en l'evolució de l'urbanisme. Els estudiants prepararan aquests debats a través d'unes breus lectures i hauran de desenvolupar els corresponents arguments.

Segons la grandària del grup es programaran així mateix activitats de treball de camp. El calendari i les característiques d'aquestes s'anunciaran, si s'escau, a inici de curs.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes pràctiques dirigides	20	0,8	2, 3, 4, 6, 7, 8
Classes teòriques dirigides	30	1,2	1, 2, 3, 4, 5, 8
Tipus: Supervisades			
Tutories supervisades o en grups reduïts	10	0,4	6, 7, 8
Tipus: Autònomes			
Lectures i preparació de les proves escrites	32,5	1,3	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8
Realització del dossier de pràctiques	30	1,2	2, 3, 6, 7, 8

Avaluació

L'avaluació del curs serà de caràcter continu i constarà essencialment de dos elements: els exàmens i les pràctiques.

Al final de cada una de les cinc parts que integren el curs es realitzarà un examen. Aquestes seran unes proves breus, cada una de les quals equivaldrà a un 10% de la nota total del curs (50% de la nota total).

D'altra banda, els estudiants hauran de realitzar un dossier amb les practiques que serà lliurat al final del període docent. Aquest dossier equivaldrà al 40% de la nota total.

Finalment, la participació en els debats i en les discussions a l'aula serà valorat amb un 10%.

L'assistència a totes les sessions lectives és obligatòria. En els casos excepcionals d'absència caldrà lliurar el corresponent justificant.

Per superar l'assignatura cal:

- Haver superat el exàmens amb una qualificació mitjana mínima de 5.
- Haver lliurat el dossier de pràctiques i els resultats del treball de camp complets hi haver obtingut d'aquests una qualificació mitjana mínima de 5.
- Haver participat de manera regular a totes les activitats del curs (lliçons TE, PAUL i PCAM).

Reavaluació:

- Els exàmens i les practiques seran reavaluables de la forma i en les dates que oportunament s'indicarà.
- Per optar a reavaluació cal haver participat en les proves d'avaluació i lliurat els materials de les pràctiques de la forma que oportunament s'indicarà.

c) En la reavaluació, la nota màxima que es podrà obtenir per a cada una de les proves reavaluades és de 5.

Alumnat no avaluable:

En cas que no es faci cap lliurament, no s'assisteixi a cap sessió de practiques ni al treball de camp. ni es faci cap examen, la nota corresponent serà un "no avaluable". En cas que no es realitzi una activitat d'avaluació -examen, pràctica o treball de camp- la nota obtinguda per aquella activitat serà de 0, no serà reavaluable i així constarà en la mitjana ponderada. Si l'alumne incorre en la realització qualsevol irregularitat en les activitats d'avaluació -plagi o d'altres- obtindrà així mateix per a l'esmentada activitat una qualificació de 0, sens perjudici d'altres accions que es puguin emprendre al respecte.

La copia o plagi de material, tant en el cas de treballs com en el cas dels exàmens, constitueixen un delicte que serà sancionat amb un zero a l'activitat. En cas de reincidència **essuspensarà** tota l'assignatura. Recordem que es considera "còpia" un treball que reproduïx tot o gran part del treball d'un/a altre/a company/a. "Plagi" és el fet de presentar tot o part d'un text d'un autor com a propi, sense citar les fonts, siguin en paper o en format digital. Vegeu documentació de la UAB sobre "plagi" a:

http://wuster.uab.es/web_argumenta_obert/unit_20/sot_2_01.html

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Avaluació dels continguts teòrics	50%	5	0,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Participació en els debats	10%	7,5	0,3	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Pràctiques aula i elaboració dossier	40%	15	0,6	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8

Bibliografia

La bibliografia per a cada un dels temes que integren el curs es comunicarà a inici de l'any acadèmic.